VALTION LIIKUNTANEUVOSTO
Statens idrottsråd

24.2.2026

Valtion liikuntaneuvoston lausunto Valtioneuvoston maaseutupoliittisesta selonteosta eduskunnan sivistysvaliokunnalle

Eduskunnan sivistysvaliokunta pyytää valtion liikuntaneuvostolta kirjallista asiantuntijalausuntoa Valtioneuvoston maaseutupoliittisesta selonteosta (VNS 12/2025 vp).

Maaseutupoliittinen selonteko annetaan eduskunnalle kolmatta kertaa. Selonteko kuvaa maaseutumaisten alueiden nykytilaa ja muutostekijöitä, esittää pitkän aikavälin maaseutuvision sekä poikkihallinnolliset tavoitteet ja suositukset maaseutujen elinvoiman uudistamiseksi. Selonteko toimii hallituksen ja valtioneuvoston strategisen päätöksenteon tukena ja tarkentaa alueiden eriytymiseen liittyviä erityiskysymyksiä, joita on nostettu esiin myös tulevaisuusselonteon 1. osassa.

Valtion liikuntaneuvosto kiittää, että Valtioneuvoston maaseutupoliittisessa selonteossa on tunnistettu maaseutumaisten alueiden tilannekuvassa ja muutostekijöissä (3. luku) väestön liian vähäinen liikkuminen ja toimintakyky.

Väestön liian vähäinen fyysinen aktiivisuus ja fyysisen toimintakyvyn haasteet ovat keskeisiä suomalaisen ja koko länsimaisen yhteiskunnan haasteita. Selonteossa tuodaan esille, että 32 prosenttia lapsista ja nuorista täyttää liikkumissuosituksen ja lähes 40 prosenttia lapsista ja nuorista on fyysisesti niin heikossa kunnossa, että se vaarantaa terveyttä[1].

Valtion liikuntaneuvosto nostaa esille, että selonteossa ei erityisesti huomioida maaseutumaisissa kunnissa asuvien lasten ja nuorten fyysisen toimintakyvyn huolestuttavaa tilannetta. Move!-mittausten perusteella lasten ja nuorten fyysisessä toimintakyvyssä on merkittäviä alueellisia eroja. Maaseutumaisissa kunnissa noin 42 prosentilla 5.-luokkalaisista ja 46 prosentilla 8.-luokkalaisista oppilaista fyysinen toimintakyky on mahdollisesti terveyttä ja hyvinvointia kuluttavalla tai haittaavalla tasolla. Kaupunkimaisissa kunnissa vastaavat osuudet olivat 33 prosenttia ja 38 prosenttia. Erot maaseudun ja kaupunkien välillä ovat pysyneet samansuuntaisina koko noin kymmenvuotisen Move!-mittaushistorian ajan.[2]

Lisäksi liikuntaneuvosto nostaa esille, että lasten ja nuorten liikkumisen ja toimintakyvyn lisäksi olisi tärkeää tuoda esille myös muiden ikäryhmien huolestuttava tilanne, joka koskettaa tutkimusten perusteella myös maaseudulla asuvia. Työikäisistä (20–69-vuotiaista) reilu neljäsosa (26 %) täyttää liikkumisen suosituksen. Ikääntyneistä (70-vuotta täyttäneet) reilu kolmannes (35 %) täyttää liikkumissuosituksen kestävyysliikkumisen osalta.[3]

Toimintakyvyn osalta nuorten miesten fyysinen kunto on heikentynyt 1970-luvulta lähtien niin kestävyys- kuin lihaskunnon osalta[4]. Naisten kestävyyskunto on myös heikentynyt, mutta kansainvälisten tutkimusten perusteella vähemmän kuin miesten kunto. Ikääntyneiden toimintakyvyn myönteinen kehitys on pysähtynyt[5]. Reilulla neljänneksellä 75 vuotta täyttäneistä on suuria vaikeuksia 500 metrin matkan kävelemisessä[6]. Väestön ikääntymisen myötä liikkumisvaikeuksia kokevien aikuisten määrä kaksinkertaistuu ajanjaksolla 2011–2044, jos riskitekijöiden kehitys (ylipaino, tupakointi ja liikkumisen puute) jatkuu ennallaan – ylipainon puolittuminen hillitsisi kasvua merkittävästi[7].

Maaseudulla asuvalle aikuisväestölle kertyy aiempaa vähemmän fyysistä aktiivisuutta ja arkiliikkumista, kun esimerkiksi työn fyysinen rasitus on vähentynyt ja palveluiden sekä kyläkoulujen lakkautusten myötä välimatkat ovat pidentyneet, mikä on lisännyt autolla matkustamiseen käytettyä aikaa[8].

VALTION LIIKUNTANEUVOSTO
Statens idrottsråd

24.2.2026

Valtioneuvoston maaseutupoliittisen selonteon tilannekuva ja muutostekijät -luvussa (3. luku) nostetaan esille erilaiset palveluverkkomuutokset ja muutokset palveluiden saavutettavuudessa. Selonteon mukaan peruspalveluiden helpon saatavuuden ja saavutettavuuden (mukaan lukien perusinfrastruktuurin) merkitys maaseudun asuttavuudelle ja toiminnalle on kiistaton. Selonteossa nostetaan esille laadukkaat kulttuuri- ja kirjastopalvelut sekä vapaan sivistystyön palvelut, jotka kuuluvat kaikille riippumatta taustasta, kielestä, sijainnista, iästä tai taloudellisista resursseista.

Lisäksi selonteon viidennessä luvussa annetaan suositus mahdollistaa maaseutujen asuttavuus parantamalla peruspalveluiden saatavuutta. Selonteon mukaan on tärkeää varmistaa maaseutujen asuttavuus alueille soveltuvilla peruspalveluiden järjestämisen (varhaiskasvatus ja perusopetus, kulttuuri ja kirjasto, sosiaali- ja terveyspalvelut, neuvontapalvelut) ja rahoituksen ratkaisuilla.

Valtion liikuntaneuvosto nostaa esille, että liikuntapalvelut ovat keskeisiä kansalaisten peruspalveluita, joilla on tärkeä merkitys myös maaseudun asuttavuudelle ja houkuttelevuudelle sekä maaseudulla asuvien toimintakyvyn ja liikunnan harrastamisen edistämiselle. Liikuntapalvelut tulisi lisätä selontekoon (suositus 10) yhdeksi keskeiseksi maaseutujen peruspalveluiksi. Riittävien resurssien lisäksi on tärkeää varmistaa, että maaseudulla säilyy myös riittävästi osaamista laadukkaiden liikuntapalveluiden järjestämiseen eikä resurssierojen lisäksi myös osaamisvaje kasvata tulevaisuudessa eroa maaseudun ja kaupunkien liikuntapalveluiden välillä.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman tavoitteena on kääntää liikkuminen kasvuun jokaisessa ikäryhmässä. Tavoite edellyttää poikkihallinnollisia, monen eri hallinnonalan samansuuntaisia toimenpiteitä. Hallitusohjelman tavoitteena on myös, että *”suomalainen maaseutu, maatalous ja metsät turvaavat kansalaisten hyvinvointia ja ovat koko yhteiskunnan peruspilareita”*. Hallitusohjelman mukaan *”mahdollisuudet hyvään elämään, sen rakentamiseen ja kannattavaan yritystoimintaan maaseudulla edellyttävät toimia, jotka pohjautuvat alueiden vahvuuksiin ja ihmisten tarpeisiin”*.

Valtion liikuntaneuvosto kiittää, että Valtioneuvoston maaseutupoliittiseen selontekoon on liikuntaneuvoston esityksen mukaisesti (VLN lausunto 19.6.2025) lisätty luonnosvaiheen jälkeen poikkihallinnollisiin tavoitteisiin hyvinvoinnin edistäminen ja poikkihallinnolliseksi suositukseksi (suositus 11) liikkumisen, hyvinvoinnin ja toimintakyvyn vahvistaminen maaseudulla. Suositus sisältää myös useita tärkeitä ja kannatettavia toimenpide-esityksiä maaseutualueiden väestön fyysisen toimintakyvyn ja liikkumisen edistämiseksi, kuten toimia kuljetuspalveluiden ja olosuhteiden kehittämiseksi sekä alueellisten liikkumisohjelmien laatimiseksi. Näiden toimien toteuttamiseksi on haettava ratkaisuja laaja-alaisessa poikkihallinnollisessa yhteistyössä eri toimijoiden, kuten yhdistysten, vapaaehtoistoimijoiden, seurakuntien, alueellisten järjestöjen, kuntien ja alueiden kanssa.

Timo Heinonen
puheenjohtaja
valtion liikuntaneuvosto

Toni Piispanen
pääsihteeri
valtion liikuntaneuvosto

Valtion liikuntaneuvoston liikuntalaissa (390/2015) määriteltynä tehtävänä on käsitellä liikunnan kannalta laajakantoisia ja periaatteellisesti tärkeitä asioita ja erityisesti arvioida valtionhallinnon toimenpiteiden vaikutuksia liikunnan alueella, tehdä aloitteita ja esityksiä liikunnan kehittämiseksi sekä antaa lausuntoja toimialansa liikuntamäärärahojen käytöstä.

Lähteet

[1] Kokko, S. & Hämylä, R. (toim.) 2025. Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa – LIITU-tutkimuksen tuloksia 2024. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2025:1. JA Koululaisten ja varusmiesten fyysisen toimintakyvyn myönteinen kehitys jatkuu – Toimintakyvyssä alueellisia eroja. Valtion liikuntaneuvoston, opetus- ja kulttuuriministeriön, Opetushallituksen ja Puolustusvoimien lehdistötiedote 11.12.2025.
[2] Koululaisten ja varusmiesten fyysisen toimintakyvyn myönteinen kehitys jatkuu – Toimintakyvyssä alueellisia eroja. Valtion liikuntaneuvoston, opetus- ja kulttuuriministeriön, Opetushallituksen ja Puolustusvoimien lehdistötiedote 11.12.2025.
[3] Liikuntaraportti. Suomalaisten mitattu liikkuminen, paikallaanolo ja fyysinen kunto 2018–2022. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2022:33.
[4] Varusmiesten kuntotestien tulokset. Puolustusvoimat.
[5] Terve Suomi -tutkimus 2022–2023. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL.
[6] Terve Suomi -tutkimus 2022–2023. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL.
[7] Tommi Härkänen (ym.): Projecting long-term trends in mobility limitations: impact of excess weight, smoking and physical inactivity. Journal of Epidemiology & Commonity Health 2019.
[8] Kolu, P. (ym.) 2025. Maaseudulla asukasta kohti lasketut liikkumattomuuden kustannukset ovat kaupunkeja korkeammat. Maaseutupolitiikka.fi. Blogikirjoitus 28.4.2025.